पराभ्रजोलुपा नित्यं तपोव्रतपराङ्मुखाः।
पाषण्डसङ्घयुक्ताश्च भविष्यन्ति कलौ युगे॥
वित्तार्थं ब्राह्मणाः केचिन्महाकपटधर्मिणः।
वल्काम्बरा भविष्यन्ति जटिलाः श्मश्रुधारिणः।
कलौ युगे भविष्यन्ति ब्राह्मणाः शूद्रधर्मिणः॥
शूद्राश्च दीक्षागुरवो नित्यं ब्राह्मणधर्मिणः।
कलौ यास्यन्ति निर्वृत्ता उत्तमा अपि नीचताम्॥
नीचाश्च धनसम्पन्ना यास्यन्त्युच्चपदं प्रति।
प्रदास्यन्त्युपकारिभ्यो दानानि सकला जनाः॥
यत्रादपि च नेष्यन्ति वृषला विप्रवर्त्मनम्।
मित्रस्नेहादिदास्यन्ति कुसाक्ष्यं कलौ जनाः॥
अधर्मबुद्धिदातारो धर्मबुद्धिविलोपिनः।
परोक्षनिन्दकाः क्रूराः संसक्तप्रियवादिनः॥
परस्त्रीहिंसकाश्चैव मिथ्यावचनभाषिणः।
भविष्यन्ति कलौ विप्राः परवित्ताभिलाषिणः॥
गृहमायान्तमतिथिं समाराध्य विधानतः।
धनलोभाद्धनिष्यन्ति नरा नरकभागिनः।
ऋणोपजीविनश्चैव भविष्यन्ति कलौ युगे॥
स्त्रीजिताः पुरुषाः सर्वे स्त्रियोऽप्यन्यान्यचञ्चलाः।
दुर्नीतिर्व्याधितास्तासां स्वामिनश्च न संशयः॥

जैमिनिरुवाच।

मनःशुद्धिविहीनत्वात् सर्वेषां प्राणिनां मुने!।
अतः सर्वं त्वया प्रोक्तं मनो विजयदं मम॥
कलौ सर्वे भविष्यन्ति मनःशुद्धिविवर्जिताः।
तेषां यथा भवेत् कर्म्म सफलं ब्रूहि तद्गुरो!॥

व्यास उवाच।

अनर्पितन्तु यत् कर्म्म तद्भवेन्निष्फलं खलु।
एकेन मनसा विप्र! सुदृढं कथ्यते मया॥
विष्णुभक्तिमतां पुंसां न किञ्चिदिह दुर्लभं भवेत्।
इति ते कथितं सर्वं यत्तं ब्राह्मणसत्तम!।
यत् श्रुत्वा भक्तिभावेन नरो मोक्षमवाप्नुयात्॥"

इति पाद्मे क्रियायोगसारे २५ अध्यायः॥०॥

अपि च।

"श्रुते धर्म्मचतुष्पाद् सत्यं दानं तपो दया।
धर्म्मपाता हरिः चेतः सन्तुष्टा ज्ञानिनो नराः।
चतुर्वर्षसहस्राणि नरा जीवन्ति वै तदा॥
शतार्द्धे क्षत्रियैर्विप्रा विट्शूद्राश्च जिता द्विषैः।
शूरस्य प्रवतिः पुत्रो विष्णुः सत्यं जघान ह॥०॥
त्रेतायुगे त्रिपादर्म्मः सत्यदानदयात्मकः।
नरा यज्ञपरास्तिस्रस्तथा चत्रोद्भवं जगत्॥
रक्तो हरिर्नरैः पूज्यो नरा दशशतायुषः।
तत्र विष्णुर्भौमरथः क्षत्रियो राक्षसान्तकः॥०॥
द्विपाच द्वापरे धर्म्मः पीतताच्युते मते।
चतुःशतायुषो लोका द्विजक्षत्रोत्तराः प्रजाः॥
तदा ऽष्टाविंशतिर्व्यासा विष्णुर्यास्यत्यपृथक्।
तदेकन्तु यजुर्वेदं चतुर्धा विभजत् पुनः॥
शिष्यानध्यापयामास नामतस्तान्निबोध मे।
ऋग्वेदमथ पौलस्यं सामवेदञ्च जैमिनिम्॥
अथर्वाणं सुमन्तुन्तु यजुर्वेदं महामुनिम्।
वैशम्पायनसंज्ञन्तु पुराणं सूतमेव च॥
अष्टादश पुराणानि यद्यं वै हरिरेव हि।
सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च॥
वंशानुचरितञ्चैव पुराणं पञ्चलक्षणम्॥
ब्राह्मं पाद्मं वैष्णवञ्च शैवं भागवतन्तथा।
भविष्यं नारदीयञ्च पुराणञ्चेति विस्तरम्॥
मार्कण्डेयं तथाग्नेयं ब्रह्मवैवर्त्तमेव च।
कौर्म्मं मात्स्यं गारुडञ्च वायवीयमनन्तरम्॥
अष्टादशं समुदितं ब्रह्माण्डमिति संज्ञितम्।
अन्यान्युपपुराणानि मुनिभिः कथितानि तु॥
आद्यं सनत्कुमारोक्तं नारसिंहमथापरम्।
तृतीयं स्कान्दमुदितं कुमारेण तु भाषितम्॥
चतुर्थं शिवधर्म्माख्यं साचाम्नन्दीशभाषितम्।
दुर्वाससोक्तमाश्चर्यं नारदोक्तमतः परम्॥
कापिलं वामनञ्चैव तथैवोशनसेरितम्।
ब्रह्माण्डं वारुणञ्चाथ कालिकाख्यमेव च॥
माहेश्वरं तथा शाम्बं सौरसंज्ञार्थसञ्चयम्।
पराशरोक्तमपरं मारीचं भार्गवाख्यम्॥
पुराणं धर्म्मशास्त्रञ्च वेदा अङ्गानि यन्मुने!।
आयुः शौनक! मीमांसा आयुर्वेदार्थशास्त्रकम्।
गान्धर्वञ्च धनुर्वेदो विद्या ह्यष्टादश स्मृताः।
द्वापरान्ते च यः हरिर्भुवो भारमपाहरत्॥०॥
एकपादस्थिते धर्म्मे लक्ष्मताच्याच्युते गते।
जवात्तदा दुराचारा भविष्यन्ति च निर्दयाः॥
सत्त्वं रजस्तम इति ह्यन्ते पुरुषे गुणाः।
कालसञ्चोदितास्तेऽपि परिवर्त्तन्त आत्मनि॥
प्रभूतञ्च यदा सत्त्वं मनोबुद्धीन्द्रियाणि च।
तदा कृतयुगं विद्याद्दाने तपसि यद्रतिः॥
यदा कर्म्मसु कार्य्येषु शक्तिर्यश्सि देहिनाम्।
तदा त्रेता रजोवृत्तिरिति जानीहि शौनक!॥
यदा लोभस्त्वसन्तोषो मानो दम्भोऽथ मत्सरः।
कर्म्मणाञ्चापि काम्यानां द्वापरन्तद्रजस्तमः॥
यदा सदाशृतं तन्द्रीनिद्राहिंसादिसाधनम्।
शोकमोहभयं दैन्यं स कलिस्तु तदा स्मृतः॥
यस्मिन् जनाः कामिनोऽपि शश्वत्कटुकभाषिणः।
दस्युलुब्धा जनपदा वेदाः पाखण्डदूषिताः॥
राजानश्च प्रजाभक्षाः शिश्नोदरपरा द्विजाः।
व्रतता वटवोऽशौचा भिक्षवश्च कुटुम्बिनः॥
तपस्विनो ग्रामवासा न्यासिनो निर्व्यलोलुपाः।
दुःखकाया महाहाराश्चौर्यमायोरुसाहसाः॥
लक्ष्यन्ति भृत्याश्च पतिं भृत्यं भर्त्तार एव च।
शूद्राः प्रतिग्रहीष्यन्ति तपोवेशोपजीविनः॥
उद्वियाचानसङ्कारा पिशाचसदृशाः प्रजाः।
अज्ञातभोजनेनाग्निदेवतातिथिपूजनम्।
करिष्यन्ति कलौ प्राप्ते न च पित्रोरक्रियाम्॥
स्त्रीपराश्च जनाः सर्वे शूद्रप्रायाश्च शौनक!।
बहुप्रजास्त्रभार्याश्च भविष्यन्ति कलौ स्त्रियः॥
शिरःकण्डूयनपरा आर्द्रां मेक्ष्यन्ति सत्यते।
विष्णुं न पूजयिष्यन्ति प्रायशोपहता जनाः॥
क्षवेर्दीर्घविशेषेण अस्ति शौचो महान् गुणः।
शौनकादेव लक्ष्यस्य सुकृतवः परं व्रजेत्॥
कृते यद्ध्यायतो विष्णुं त्रेतायां यजतः फलम्।
द्वापरे परिचर्यायां कलौ तद्धरिकीर्त्तनात्॥
तस्मात्शौचो हरिर्ज्ञेयः पूज्यश्च शौनक!"

इति मारुडे युगधर्म्माः। २२७ अध्यायः॥

युगः, पुं, (युज्यते बलीवर्द्दौ अस्मिन्निति। युज्+घञ्। युजेर्वैन्नस्य निपातनादगुणत्वम्। इति काशिका। ६।१।१६०।) रथवहनाद्यङ्गम्। इति मेदिनी। गे, १६॥ जोयालि इति भाषा। (यथा,—

"नावेव नः पारयतं युगेव
नभ्येव न उपधीव प्रधीव॥"

इति ऋग्वेदे। २। ३६। ४॥

"युगा इव यथा रथस्य युगे बध्ना इव।" इति तद्भाष्ये सायणः॥ तथा च कथासरित्सागरे। ६०। १२।

"तस्येकदा वणिग्यार्थं गच्छतो मथुरां पुरीम्।
भारखेदात् युगं कर्षन् भारेण युगमभ्यतः॥")

युगकीलकः, पुं, (युगस्य कीलकः।) युगकाष्ठस्य कीलकः। जोयालेर खिल इति भाषा। तत्पर्य्यायः। शम्या २। इत्यमरः। २।८।१४॥

युगन्धरः, पुं, (युगं धारयतीति। धारि+"संज्ञायां भृतॄवृजिधारिसहितपिदमः।" ३।२।४६। इति खच्। "अरुर्द्विषदजन्तस्य मुम्।" ६।३।६७। इति मुम्।) यच्च रथस्य युगकाष्ठमासज्यते तच्च। रथस्याश्वा यत्र बध्यन्ते तद्युगकाष्ठं तद्युगं धरति युगन्धरः। इति भरतः॥ तत्पर्य्यायः। कूबरः २। इत्यमरः। २। ८। ५७॥ पर्व्वतविशेषः। यथा,—

"निषधो माल्यवान् विन्ध्यो हेमकूटो युगन्धरः॥"

इति शब्दरत्नावली॥

(तूणिपुत्रः। स च सात्यकेः पौत्रः। यथा, हरिवंशे। १६०। ३१।

"तूणेर्युगन्धरः पुत्र इति वंशः समाप्यते॥")

युगपत्, व्य, एकदा। एककालीनम्। इत्यमरः। ३। ४। २२॥ (यथा, भागवते। ३। ६। २।

"कालसंज्ञां तदा देवीं विश्वशक्तिमरूपिणम्।
जयोर्विंशतितत्त्वानां गर्भं युगपदाविशत्॥")

युगपत्रः, पुं, (युगं पत्रमस्य।) कोविदारवृक्षः। इति हेमचन्द्रः। ४। ११८॥ युगपर्व्वद्रुमश्च॥

युगपत्रकः, पुं, (युगपत्र+स्वार्थे कन्।) कोविदारवृक्षः। इत्यमरः। २। ४। २२॥ (यथास्य पर्य्यायः।

"कोविदारस्तमरिकः कुद्दालो युगपत्रकः।
कुद्दाली ताम्रपुष्पश्च सुमनाः स्वर्णकेशरी॥"

इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे॥)

युगपत्रिका, स्त्री, (युगं पत्रमस्याः। कप्। टाप्। अकारस्येत्वम्।) शिंशपावृक्षः। इति त्रिकाण्डशेषः॥ (विवरणमस्याः शिंशपाशब्दे ज्ञातव्यम्।)

युगपार्श्वगः, पुं, (युगस्य पार्श्वं गच्छतीति। गम्+डः।) अभ्यासार्थं लाङ्गलपार्श्वबद्धो गौः। पाँटे बाँधा गरु इति भाषा। तत्पर्य्यायः। प्रष्ठवाट् २। इत्यमरः। २। ९। ६३॥

युगलं, क्ली, (युज्यते परस्परं संगच्छत इति। युज्+इगादिभ्यः कलच्। न्यङ्कादित्वात् कुत्वम्।) युग्मम्। इत्यमरः। २। ५। ३८॥ (यथा, भागवते। ४। २६। २०।

"पद्मार्थं पादयुगलमाह शीतसङ्गजाजिताम्॥")